

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

FYTOTERAPIE léčiva vylučovacího systému

Autor: kolektiv autorů pod vedením prof. MUDr. Petra Zacha, CSc. z Ústavu Anatomie 3. LF UK

PVK FYTOTERAPIE

magdalena.sustkova@lf3.cuni.cz

Trávící soustava	Nervová soustava	Kardiovaskulární systém	<u>Vylučovací soustava</u>	Dýchací soustava
-------------------------	-------------------------	--------------------------------	-----------------------------------	-------------------------

Žlučnicková čajová směs	Species nervinae	ALVISAN NEO	Urcyston	Species pectorales
Žaludeční čajová směs	Čajová směs pro klidný spánek		Species urologicae	Průdušková čajová směs
Stomaran	Nervová směs		Fytokliman	Čajová směs při nachlazení
Projímavá čajová směs			Epilobin (prostata)	
Diabeten				
Čajová směs proti nadýmání				
Dětská čajová směs				
Thé salvat				
Tormentan				

Vylučovací soustava

směsi:

- Urcyston
- Species urologicae
- Fytokliman
- Epilobin (prostata)

Rostliny:

- Bříza
 - Měsíček lékařský
 - Vrbovka
 - Buko
 - Meduňka
 - Dobromysl
 - Bez černý
 - Medvědice lékařská Serenoa
plazivá
 - Kopřiva dvoudomá
 - Pampeliška/Smetanka lékařská
 - Zlatobýl obecný
- Atp.

SÚKL

Vylučovací soustava

Urinární/močový trakt a genitální/pohlavní poruchy

- **A** Agni casti fructus TU WEU, Agropyri repentis rhizome, Arctii radix
- **B** Betulae folium, Bursae pastoris herba
- **C** Cimicifugae racemosae rhizome
- **E** Equiseti herba, Epilobii herba
- **F** Foeniculi amari fructus, Foeniculi dulcis fructus, Fraxini folium
- **J** Juniperi aetheroleum, Juniperi pseudo-fructus
- **M** Mate folium, Millefolii flos, Millefolii herba
- **O** Oleae folium, Ononidis radix, Orthosiphoni staminei folium
- **P** Phaseoli fructus sine semine, Pilosellae herba cum radice, Polygoni aviculare herba, Pruni cortex
- **R** Ribis nigri folium, Rubi idaei folium
- **S** Sabalis serrulatae fructus, Solidaginis virgaureae herba, Species diureticae
- **T** Taraxaci folium, Taraxaci radix cum herba
- **U** Urticae herba, Urticae folium, Uvae ursi folium

EMA: Species diureticae – max. 4 v

kombinaci

- **Arctostaphylos uva-ursi** (L.) Spreng., folium
- **Agropyron repens** (L.) P. Beauv., rhizoma

- **Betula pendula** Roth and/or **Betula pubescens** Ehrh., folium
- **Equisetum arvense** L., herba
- **Ilex paraguariensis** St. Hilaire, folium
- **Juniperus communis** L., galbulus (synonym: **Juniperus communis** L., pseudo-fructus)
- **Levisticum officinale** Koch, radix
- **Ononis spinosa** L., radix
- **Orthosiphon stamineus** Benth., folium
- **Phaseolus vulgaris** L., fructus sine semine
- **Polygonum aviculare** L., herba
- **Solidago virgaurea** L., herba
- **Urtica dioica** L. and **Urtica urens** L., herba, folium
- **Species urologicae** **Vylučovací soustava**

Kód SÚKL	0000966
Registrovaný název LP	
Název LP	SPECIES UROLOGICAE PLANTA SPECIES UROLOGICAE PLANTA
Doplněk názvu	SPC 1 IV
Síla	
Léková forma	Léčivý čaj
Velikost balení	1 IV
Cesta	Perorální podání
Jazyk obalu	česky
Typ balení	Sáček
Režim výdeje	vyhrazená léčiva
Účinná látka	ŘEBŘÍČKOVÁ NAŤ (MILLEFOLII HERBA) BŘEZOVÝ LIST (BETULAE FOLIUM) NAŤ RDESNA PTAČÍHO (POLYGONI AVICULARIS HERBA) JEHLICOVÝ KOŘEN (ONONIDIS RADIX) PETRŽELOVÝ KOŘEN (PETROSELINI RADIX) KVĚT BEZU ČERNÉHO (SAMBUCI NIGRAE FLOS) MEDVĚDICOVÝ LIST (UVAE URSI FOLIUM) KOPŘIVOVÁ NAŤ (URTICAE HERBA)

INDIKACE: doplňková léčba při akutních infekčních chorobách močových cest (které se projevují pálením při močení a častým močením). Působí diureticky, antisepticky (antibakteriálně), spasmolyticky.

ATC skupina

[V11](#)

Název ATC skupiny

FYTOFARMAKA A ŽIVOČIŠNÉ PRODUKTY (ČESKÁ ATC SKUPINA)

nálevové sáčky 3-5x denně 1sáčkový nálev – nevařit!; po vyluhování přidat na špičku nože zažívací sodu; maximálně 14 dní

NÚ/KI: od 12 let; hypersenzitivita, ne v těhotenství, kojení; ne u nedostatečnosti srdce a ledvin; nekombinovat se snížením pH; nauzea

Řebříček obecný (Achillea millefolium)

Tradiční užití

EMA: 1) u přechodného nechutenství, 2) symptomatická léčba mírných spazmických gastrointestinálních obtíží včetně nadýmání a plynatosti, 3) symptomatická léčba slabých spasmů spojených s obdobím menstruace, 4) léčba malých povrchových ran

zlepšení chuti k jídlu, povzbuzuje vylučování žaludečních šťáv, zvýšení tvorby žluče, choloretikum, zlepšuje trávení, spasmolytikum; močopudně; desinfekčně, antisepticky, protizánětlivě; utišuje kašel, podporuje hojení ran, zlepšuje krevní oběh; tlumí krvácení (gynekologická), potlačuje křečovitě menstruační bolesti; **květoucí nať**, nebo květní úbory před rozkvětem; extrakty, tinktury, nálev; vnitřně i zevně silice s azulénem (obsah kolísá), hořčiny, alkaloidy, flavonoidy, seskviterpeny, třísloviny

NÚ/KI: hypersenzitivita; od 12ti let; při předávkování/trvalém užívání - závratě, bolesti hlavy, omámení

Bříza (Betula pendula/hybrids)

Tradiční užití

EMA: list – ke zvýšení množství moče pro proplach močového traktu, pomocné u mírných urinárních obtížích

Diuretikum, saluretikum, antipyretikum, při revmatismu, dně, otocích, potopudná; u dermatóz – březový dehet (ekzémy, psoriasis atp.);

//obsahové látky kůry – antivirová aktivita (inhibuje EBV – mononukleóza, herpes) a protinádorová//

Listy, extrakty, nálev, odvar, orálně; **kůra** – dehet - zevně
Triterpenický steroidní alkohol betulin (antiflog.), tořčiny, silice, třísloviny, pryskyřice, saponiny atp.

NÚ/KI: nad 12 let; užívání 2 – 4
hypersenzitivita; pozor na výskyt krve v moči během užívání; NE u nedostatečnosti ledvin a srdce

týdny;
horečky, dysurie, edémů a při

Truskavec/Rdesno ptačí (Polygonum

aviculare)

Tradiční užití

EMA: 1) úleva od symptomů běžného nachlazení; 2) symptomatická léčba slabých zánětů v ústech a hrdle, 3) zvýšení tvorby moči k proplachu močového traktu, pomocné u mírných urinárních obtíží

součást „očistné kúry“/ antioxidační účinky, protizánětlivý (u revmatismu); močopudný - k pročištění ledvin a močového měchýře, rozkládá ledvinové kameny; usnadňuje vykašlávání, uvolňuje hleny, svíravě při průjmech, katarrech žaludku a střev, celkově zlepšuje metabolismus, zvyšuje krevní tlak, tlumí/zastavuje krvácení i vnitřní (u menstruace); zevně obklady - urychluje hojení ran mokvavých hnisavých ran (bércové vředy)

Nat' kvetoucí; nálev

třísloviny, glykosidy, organické kyseliny, kyselinu křemičitou, sacharidy, sliz, pryskyřice a silice

NÚ/KI: od 12 let, hypersenzitivita

Kopřiva dvoudomá (Urtica dioica)

Tradiční užití

EMA: 1) ke zvýšení moči a proplach močového traktu, pomocné při urinárních obtížích; 2) slabá bolest v kloubech; 3) seberhoické změny kůže

Antirevmatikum, antiartritikum, u artrózy, účinky protizánětlivě, imunomodulační, antivirové, lokálně anestetické, diuretické, výtažky z kořene příznivě u nezhoubné hyperplazie prostaty (BHP) – lektin, lignany, fytosteroidy, divanilyltetrahydrofuran, inhibice aromatázy; u infekcí močového traktu, ledvinných a žlučových kamencích, u dráždivého žlučníku; dále při otocích, zástava slabých krvácivých stavů; v dermatologii při zvýšeném vypadávání vlasů

List, nať s listy a květy, nálev, **kořen**, extrakt, tinktury, šťáva **Nať** – obsah žahavých trichomů – protizánětlivé, analgetické, lokál. anestetické, diuretické, inhibice 5-lipoxygenázy – inhibice syntézy prostaglandinů a leukotrienů atp.; flavonoidy – rutin, izokvercetin ap., silice – ketony methylheptenon, pipeny ap., křemičitany, K, nitráty; **kořen** – imunoaktivní, protizánětlivé polysacharidy; steroidy – beta-siterol, stigmasterol, kampesterol aj., lektiny, glukany, kumariny – skopoletin, lignany, ceramidy atp.

NÚ: nad 12 let, ne déle než 4 týdny; **nať** - KI u zadržování moči s nedostatečností srdce či ledvin a v těhotenství, NÚ nati – podráždění žaludku, místní alergické reakce, nať současně s přípravky železa prokázáno jeho snížené vstřebávání - **ne** u kořene (pouze v Jahodář 2010); **kořen** – NÚ neznámé, nedoporučuje se v těhotenství

Bez černý (Sambucus nigra)

Tradiční užití

EMA: květ – úleva od časných symptomů nachlazení

Květ – při kašli, bronchitidě, nachlazení s teplotou, dále účinek diaforetický, stimulace glukosového metabolismu, diuretický, protizánětlivý, antialergický, analgetický, antivirový, vnitřně i zevně efekt antirevmatický, u ekzémů, zánětů kůže a sliznic (kloktadlo); plody – vazoprotektivní efekt

Květenství, extrakt, tinktura, plod

Flavonoidy (rutin, izokvercitrin, kvercitrin, hyperosid, astragalin ap.), silice, anthocyanová barviva (sambucyanin), glykosidy (sambunigrin, ebulosid aj.), fytosteroly, terpeny, lektiny atp.

NÚ: hypersenzitivita; pozor na nedozrálé plody (kyanogenní sambunigrin – závratě, bolest hlavy, křeče GIT, průjem, tachykardie); u diabetiků by zejména vyšší dávky mohly přispět k hypoglykémii

Jehlice trnitá (*Ononis spinosa*)

Tradiční užití

**EMA: ke zvýšení množství moče pro
proplach močového traktu, pomocné
u mírných urinárních obtížích**

Diuretikum, močopudný, při chorobách
látkové výměny

Kořen – rozdrcený, prášek, nálev
0,2 % silic (flavonoidy, saponin ononid)

NÚ/KI: nad 12 let; max 12g/den,
Hypersenzitivita; ne u závažných
ledvinových nebo srdečních
onemocnění; nedoporučeno v
těhotenství

Petržel

(Petroselinum)

Tradiční užití

Jehlice

EMA –zatím nemá monografii

Petržel je uvedena v naší již zrušené vyhlášce 304/2008 mezi nejméně nebezpečnými rostlinami bez omezení.

Diuretikum – ke zvýšení tvorby moči, u slabých zánětů močového ústrojí (silice, flavonoidy); **zmírňuje trávicí obtíže** – spasmolytický, karminativum, zvyšuje sekreci enzymů; vazodilatace snižuje mírně TK; u poruch menstruace; průduškový kašel ve stáří; prokrvuje pohlavní orgány – mírné afrodiziakum; potravina, variety kořenová a naťová

Kořen – rozdrčený; kořen a **nať před květem** – koření, potravina; (pouze semena mají omezení v užívání – potenciálně dráždivé silice) celá rostlina - silice (7 % plody, 0,5 % kořeny) – zejména apiol, dále myristicin, pinen, felandren, cymol, terpeny, flavonoidy, polyacetyleny, furanokumariny, sliz a sacharidy, vitamíny, minerály; list + kys.listová

NÚ/KI: hypersenzitivita, u zánětlivých onem. ledvin v těhotenství a nepřekračovat běžné potravinové dávky!!; zevně při kontaktu fotosenzitivita; u vysokých dávek poškození jater, zánět ledvin, anémie

Kód SÚKL	0115319
Registrov aný název LP	ČAJ Z KVĚTU BEZU ČERNÉHO
Název LP	ČAJ Z KVĚTU BEZU ČERNÉHO
Doplňk názevu	SPC 20 I
Síla	
Léková forma	Léčivý čaj
Velikost balení	20 I
Cesta	Orální/perorální podání
Jazyk obalu	česky
Typ balení	Sáček
Režim výdeje	vyhrazená léčiva
Účinná látka	KVĚT BEZU ČERNÉHO (SAMBUCI NIGRAE FLOS)
ATC skupina	V11

- Bez černý

- Čaj z květu bezu černého

Název	FYTOFARMAKA A ŽIVOČIŠNÉ
ATC	PRODUKTY (ČESKÁ ATC
skupiny	SKUPINA)

Medvědice lékařská

(Arctostaphylos uva-ursi)

Tradiční užití

EMA: úleva od symptomů slabých opakujících se infekcí dolního močového traktu a/nebo u častého močení u žen poté, co byly lékařem vyloučeny závažné stavy

Působí diuretický a antiseptický na močové cesty, při zánětech ledvin a močového měchýře, při ledvinových nebo žlučnickových kamenech a při dně, záněty sliznice // i při hematurii, vodnatelnosti, cukrovce (erikolin) a tuberkulóze; 2-4x denně **Listy**, extrakty, nálev

fenolové glykosidy arbutin a methylarbutin; tříslovinu galotanin, silice, flavonoidy (arbutin aj.), kyselinu gallovou a elagovou, kyselinu mravenčí a citronovou, saponiny atp.

NÚ: nelze užívat dlouhodobě a ve velkém množství, hrozí nebezpečí poškození jater! od 18 let; Pozor u těhotných!

